

Islands works!.....

Preben Rudiengaard (V), formand for Folketingets Ø-kontaktudvalg, talte bl.a. om den danske model ved den europæiske småø-konference. Her sidder han omkranset af en toscansk regionspolitiker og den irske minister for landdistrikter og øer

...Det var ordstyrerens konklusion, da den europæiske småø-konference sluttede på den skotske ø, Islay. Og det er en dobbeltydig konklusion. Næmlig at „øerne arbejder“ og „øerne fungerer“! Det var også hovedindtrykket at trods udfordringer, så har de europæiske øer værdier og et potentiale, der er værd at støtte

150 europæiske øboere, politikere og embedsmænd fra 9 lande samledes på den skotske ø, Islay, for at diskutere hindringer og muligheder for udvikling af de europæiske ø-samfund. Konferencen var den store finale i det fælles europæiske projekt, som Sammenslutningen af Danske Småøer har været involveret i med partnere fra seks andre landes småø-organisationer.

Målet med projektet har været at skabe mulighed for at europæiske øboere har kunnet mødes for at inspirere hinanden under forskellige temaer. Og fra dansk side har vi sendt ca. 25 øboere udenlands til seminarer, og ligeså mange danske øboere har deltaget i de seminarer vi har haft ansvar for på dansk grund. Men formålet med projektet har også været at profilere ESIN (det europæiske småø-netværk), som en naturlig partner, når der på EU-plan skal formuleres politikker og programmer, der har indflydelse på øernes forhold.

Vi er meget forskellige, ligesom vi oplever det, når vi mødes til vores egne repræsentantskabsmøder.

Men vi har også meget til fælles. Færgeservice er et evigt

tema for øboere, men også bosætning, IT, børn og unge, offentlig service var temaer, der prægede konferencen. Der var en flot politisk repræsentation på konferencen, også fra dansk side, og der var en ivrig lyst til debat. Ikke bare i forum, men også ud i de små debatgrupper, som var en del af arrangementet.

Den skotske ø, Islay, ligger i det barske Atlanterhav, hvor nærmeste nabo mod vest er Amerika. Så da færge og fly blev aflyst pga. storm, så deltagerne blev forsinkede og hvide i hovedet, så kunne man ikke lade være med at tænke lidt skadefro: „Ja, sådan kan det være at bo på en ø“.

Claus Jensen

Ungdomsråd?

Kommentar af
Henry Larsen

På konferencen i Skotland, som omtales andetsteds i Ø-posten, var adskillige inde på, at der manglede unge og yngre blandt deltagerne. Af de ca. 150 tilstedeværende havde en stor del passeret de 50 år. Vel – det er måske ikke så usædvanligt, at de grå hår er meget synlige i større forsamlinger. Det alvorlige, som adskillige gjorde opmærksom på, er, at det er et godt billede af, hvordan det ser ud på de fleste øer. Aldersfordelingen er skæv, og sådan har det været i mange år. Også på dette område ligner øerne hinanden på tværs af landegrænser. Til en vis grad må det nødvendigvis også være sådan. De unge må fra øen for at gøre deres uddannelse færdig. Det er

en sund og naturlig ting, at ungdommen ser sig om i fædrelandet, eller den øvrige verden og får erhvervet sig erfaringer inden de etablerer sig fast. Problemet er, at selvom de gerne vil, er det kun et fåtal der vender hjem og finder sig en fremtid på øerne. Det er der gode grunde til, men det kan der måske gøres noget ved. Derfor kunne det være godt om de involverede sig og gav deres mening til kende. For de har måske en viden og nogle ideer, vi andre ikke har tænkt på.

Hvorfor ser vi dem ikke ved vore samlinger? Tænker vi ikke på dem? Interesserer de os ikke? Jeg tør vove den påstand, at netop ungdommen fylder meget i bevidstheden hos alle, der er engageret i øernes beboerforeninger og i Ø-sammenslutningen. Det er i høj grad dem, det handler om i al den snak, vi har om mulighederne for beskæftigelse/fremtidsmuligheder på øerne. Men involverer vi de unge i disse drøftelser? Hører vi deres synspunkter? Det kniber det nok noget med. Modsat kan det nu også undre mig lidt, hvor lidt vi hører fra de unge, der gerne vil have en fremtid på den ø, de er vokset op på. De er da ikke uvidende om, at der findes beboerforeninger og en Ø-sammenslut-

ning. Hvorfor puster de os ikke lidt i nakken?

Vel, uanset hvem der mest burde gøre mere, så er mit ærinde egentlig. Skal vi gøre noget ved det? Det skal vi – men hvordan?

Det har jeg ikke den strømlinede, færdigsyede, geniale opskrift på. Men netop i denne søde juletid er mange af de unge på besøg hjemme på øen. Det kunne jo være en ide, at vi halv- eller helgamle ind mellem gåsesteg, gaver og godter fik fortalt de unge, at der findes beboerforeninger, at der findes en ø-sammenslutning, at vi mange der arbejder med ø-sagen, og at vi faktisk gerne vil have nogle input fra de unge. Ville det være en ide med et „Småøernes Ungdomsråd“? Et forum hvor unge mødtes, udkastede ideer og drøftede fremtidsmuligheder. Vi så også gerne der blev noget samarbejde/udveksling med unge fra de andre europæiske småøer, vi har kontakt med. Er det noget? Er der nogen, der har lyst? Kom frit frem!

*

Tanker omkring omlægning af færgestøtte til generelle tilskud, hvordan virker det?

De nuværende tilskud – den såkaldte 3 delingsordning, hvor Stat – Amt og Kommune populært sagt delte underskuddet i 3 dele bortfalder. Staten betalte et tilskud regnet ud efter en nøje fastlagt nøgle, hvor følgende kriterier var brugt:

- 1: Øens befolkningstal
- 2: Øens areal
- 3: Sejldistance til øen

De fleste amter supplerede med et tilsvarende beløb – hvorefter den enkelte kommune, skulle dække det resterende underskud. Disse tilskud var øremærket til færgen og kunne således ikke indgå i det almindelige kommunale budget. Forandringen er, at disse tilskud nu gives som et ekstra bloktilskud til kommunen. Det vil sige, at

når kommunerne fremover skal lægge deres driftsbudget, skal hele beløbet til færgen findes i det kommunale budget.

Færger kan kun spare på afgang

I langt de fleste kommuner er politikere selvfølgelig ansvarlige og bevilliger de nødvendige midler, som udtrykt af de kommunale repræsentanter der var til stede under ø-konferencen i Folketinget d. 12. april, 2005. Men vi har desværre allerede set, at den første kommune har været inde og skære i færgedriften. Det drejer sig om Odder kommune, som har skåret i Tunø Færgens sejlsplan. Selv om vi har fået nye og større kommuner, er de ikke blevet rigere – snarere tværtimod – hvis man skal tro deres egne udsagn. Jeg frygter, at man – efter de kommende budgetforhandlinger – snart

vil finde færgernes budget i konkurrence med ældreplejen, skolerne m.v. beskåret med 5-10%.

Problemet med en færge er, at langt de fleste udgifter er vanskelige at røre ved, de er nemlig mere eller mindre faste og bundet i lovpligtige eftersyn og vedligeholdelse. Andre udgifter er til personale og brændstof. Personalet på en færge er også lovbestemt – man kan ikke uden videre sige, nu sejler vi med en mand mindre. Herudover ligger de fleste færger i en eller anden form for beredskab – så der døgnnet rundt kan sejles politi, ambulancer og brandslukningskøretøjer til de involverede øer. Det vil med andre ord sige, at det eneste sted man kan spare, er på maling og dieselolie, hvilket i yderste konsekvens betyder, at der må skæres i antal af sejladsere.

„Pengene forsvinder jo ikke“
Denne replik fra Indenrigs- og Sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen handler om de penge, der årligt ydes fra stat, amt og kommune i driftsstøtte til småøernes færger.

Udsagnet er rigtig nok – men kommunerne kan frit vælge, hvad de vil bruge deres bloktilskud til. Der er nu engang flere stemmer i nye haller – ældrepleje – børnehaver og skoler, end der er i nogle få øboere i de nye store kommuner, hvor øboere fylder forholdsvis lidt.

På et spørgsmål til ministeren, om ikke færgereservicen kunne komme i klemme i de årlige kommunale budgetforhandlinger, svarede han: „Vi vil ikke forringe“ og „jeg vil give det tilsagn, at hvis det sker, kan I altid komme til os“.

Dette tilsagn har vi noteret os, og venter på hvad der sker i „Tunø“-sagen.

Nyinvesteringer

Det andet store problem – måske det største – er investering i nye færger. Hidtil er finansieringen foregået efter en tredelingsordning. Når der skulle investeres i en ny færge blev der optaget et 20 årigt lån på byggesummen, hvorefter stat, amt og kommune betalte hver en tredjedel af renter og afdrag.

Man erstatter den nuværende ordning med et bloktilskud, der kaldes investeringsstøtte, som heller ikke er øremærket til færger. Den samlede støtte til alle kommuner er beregnet ud fra alder og anskaffelsespris for nuværende færger og forventning til investering i kommende færger. Derved når man frem til et beløb der for 2007 udgør 19 mil kr. Disse millioner skal så fordeles ud til kommunerne. Fordelingen sker efter en nøgle der er som følger:

1: *Øernes befolkning*: Kriteriet vægter med ca. 60%, fordelt på et grundbeløb baseret på befolkningstallet samt en forholdsmæssig fordeling.

2: *Færgeruternes sejlafstand*: Kriteriet vægter med ca. 35%, som fordeles forholdsmæssigt mellem ruternes sejlafstand, målt i kilometer.

3: *Øernes areal*: Kriteriet vægter med knap 5%, som fordeles forholdsmæssigt efter øernes areal.

Derved fremkommer nogle tal, som ikke tager hensyn til, hvilken type færge øen har brug for, og hvilke far-

Seminar og generalforsamling i Småøernes Fødevarer-netværk

I dagene 16.-18. marts, 2007, afholder Småøernes Fødevarer-netværk seminar om kulinarisk oplevelsesturisme. Og samtidig afvikles foreningens årlige generalforsamling. I år foregår det på Vadehavsoen, Mandø. Nøjagtige tidspunkter og detaljeret program vil følge, så snart man får overblik over tidevandstabellen. Men meld dig til allerede nu på kw@oespecialiteter.dk.

cj

Chimpanser på Egholm

Øboerne på Egholm kæmper imod planerne om at lade den 3. Limfjordsforbindelse gå over Egholm. Og øboerne har Danmarks Naturfredningsforening med sig i ryggen, foreningen er i fuld gang med rejse fredningssag for øen.

Allerede i 2003 vedtog amtet, at en kommende 3. Limfjordsforbindelse skal gå over Egholm, men den beslutning blev underkendt af Naturklagenævnet i februar 2006. Amtsborgmester Orla Havs kommentar til det var, at medmindre der blev fundet chimpanser på Egholm, så ville han igen stemme for en Egholm-linje.

Og siden da er der faktisk sensationelt blev observeret en voksende bestand af chimpanser på øen. I øboernes biler hænger de glade aber, og i samarbejde med en lokal TV-station blev der også vist indslag om abernes indtog i Egholms jungle. Selvom der næppe er tale om et tilfælde af faunaforurening på øen, men nok snarere ø-humor, så regner man på Egholm nu med, at amtsborgmesteren vil støtte en fredning af øen.

cj

vande færgeren skal sejle i. Der er stor forskel på om øen skal bruge en færge, der skal kunne besejle Kattegat og om det – på grund af den produktion der er på øen – er nødvendigt med stor lastevne, eller om det drejer sig om en færge, der skal transportere få personer i det Sydfynske Øhav. Det er heller ikke taget med i betragtning, at visse steder kan en færge betjene 2 øer. Et eksempel er Ærø kommune, som har øen Birkholm. De vil modtage et årligt bloktilskud i investeringsstøtte på ca. 428.000 kr. De har lige anskaffet en ny postbåd til ca. 1,5 mil kr., ergo kan de med denne støtte købe ny båd hver tredje år.

Set i modsætning til Assens Kommune, som har øen Baagø. De vil modtage ca. 322.000 kr. årligt, hvor en ny færge til Baagø vil koste ca. 30 mil kr. da denne færge skal være delvis overdækket og kunne laste ca. 40 tons, for at kunne overføre øens produkter.

Som jeg ser det, er det ikke mange øer, der skal regne med nye færger – da en sådan investering vil virke uoverskueligt på selv en stor kommune. Det vil sige, at man i lang tid fremover, må påregne at skulle sejle med gammelt utidssvarende materiel, med store driftsomkostninger til følge, indtil den dag Søfartsstyrelsen ikke længere kan godkende færgen. Man bliver så tvunget over i de private rederiers hænder som vil stille med kapital til ny færge og drift af denne – helt sikkert mod en årlig betaling som de alene kan diktere.

*Ove Jensen, Formand
Småøernes Færgeselskaber
www.smaa-faergerne.dk*

Småøernes Færgeselskaber er en interesseorganisation for 37 færgeselskaber, der fortrinsvis betjener de dansk småøer. Foreningen er associeret medlem af Bilfærgernes Rederi Forening

Strynø og Strynø Kalv rundt på små ben

Fjorten „seje“ børn fra børnehaven på Strynø har nu gået rundt om Strynø og Strynø Kalv. I dette efterår fik de voksne i børnehaven den gode idé. Heldigvis var de stor-seje med på ideen og på dette tidspunkt vidste de heller ikke hvad det indebar. Der er langt rundt og det var nødvendigt at lave etaper. Hver tur gik fra børnehaven ud til kysten og langs med vandet og tilbage.

Små børn er gode til at bruge øjnene. Undervejs var der mange gode iagttagelser: fugle, blomster, sten, vandmænd, flasker m.m. Og de forskellige sider af øen bliver nu husket ved de forskellige oplevelser vi havde. Som da skoene sugede sig fast i mudderet på ko-marken, eller der hvor svanen kom efter os på syd-øen. På hver tur var der en overraskelse – en godbid. Det kunne være kage eller boller, der var bagt dagen før, varm hyldebærssaft og pandekager. Forældrene var gode til at smøre lækre madpakker, for man bliver rigtig sulten på sådan en tur.

Børnene var fra tre til fem år. Men også små ben kan gå langt. Den sidste del af vejen kunne dog godt være drøj. „Mine ben er for korte“, protesterede en dreng. Han kom dog videre og gennemførte som alle andre turen. Og alle børnene har fået en T-shirt, som bevis på, at de har gennemført ruten.

Da vi gik Strynø Kalv rundt sendte vi en flaskepost af sted. Vi har ikke fået svar endnu. Vi fandt også selv en flaskepost på en af turene. Den var fra en skoleklasse. De har fået brev fra os. Til alle andre børnehaver, pasningsordninger på småøerne vil vi gerne give ideen videre. Det koster ingen penge, men turene er så rige på gode oplevelser.

*På børnehavens vegne,
Minna Mortensøn, Strynø*

Strynø-børn i fri dressur rundt om øen

Ø-udvandrer jul

Temaet var Dansk Jul med tilhørende rosenkind i julesneen, stearinlyshygge i de fædrende bondegårdsvinduer med udsigt over fjorden til Himmerland, Thyland og andre lande. Sognekirkenes tårnklokke kimedede og hidkaldte sin sneknirkende flok.

Det var med andesteg og rødkål, der blev „peppet op med lidt solbærsaft“, luftige himmerigsmundefulde af risalamande med hjemmelavet kirsebærsovs fra friske bær af egen avl, rotter der blev 1-2-3 væk under nissefars store ske omkring det flethjertepyntede rødgrantræ og Dannebrog i guilander fra gren til gren. Det var dansk, det var på ølandet, det var juleidyl og der var 29 af dem på Fur.

Da den 30. oprandt opholdt førstegenerationsindvandrereren sig på østkysten af den europæiske vestkyst, i Eire, næste sogn New York. Rosenkinderne var knapt så uskyldsluserøde, som de var engang og den adopterede kulturs julerealiteter materialiserede sig ret hurtigt.

Glitter og glimmer og løbelys i og udenpå hele kasernen. Kulørte lamper og kunstige juletræer, der „bare lige“ skal klappes ud, når de kommer ud af kassen fra sidste år. „Jinglebells“ og „White Christmas“ med Bing i højttalerne, på provinsbyhovedgaden, for fuld udblæsning i hele december

måned. En indædt tro på Santa Claus og megen irsk fåreuld trukket over øjnene på de kære, intetanende små.

Juleaftensmiddagen bestod af flere store skummende pintglas fulde af sort, god Guinness. Ingen and, ingen risalamande og slet ingen rotter, kun de stationære på loftet. Og der var dem der gik til midnatsmesse.

Santa Claus indfandt sig natten over og rødmen i uskyldskinderne blev genetablerede da gaven med „the little black number“ blev åbnet i svigerfamiliens fuldt offentlige skød julemorgen.

Julemiddagen blev omtalt i andægtige toner, der var megen samtalen omkring „traditional Irish Christmas dessert“ og indforståede blikke. Det stod helt løbelys-klart, at der var blevet gjort ekstra meget ud af julemiddagen for indvandregæsten i det irske julehjem.

Hen på dagen landede den tørre godt og vel stegte kalkun på tallerken med „stuffing“, rosenkål og tungen-udad-vinduet-skysovs.

Madmor ryddede skyndsomst middagstallerkenerne sammen efter endt indtagelse af den døde fugl og den stille forventningens juleglæde bredte sig omkring julebordet. Granvoksne mænd opførte sig som små, julekåde børn og den danske risalamande-mandelleg rullede roligt over den indre

barndomserindringspandelap på indvandrereren, ikke et juleromantisk øje var tørt.

Madmor puffede forsigtigt til døren med de runde dørhåndtag. Rummet fyldtes af tyk, nærmest religiøs, andægtig tavshed. Ind svang hun med desserten. På serveringsfaddet balancerede indholdet af en udvendt randform, det vuggede og skulpede, det gyngede og vippede, det var svuplevende, det var irsk, det var republikansk i orange, hvidt og grønt, det var juletraditionelt frugtgele og det var i neonfarver. Det blævrede let, da madmor stolt satte sit pragtstykke på bordet under stor applaus fra de granvoksne mænd.

Den udenlandske gæst fik den største og første portion psykedelisk, levende frugtgele i neongrøn, med tilhørende varm kagecreme. Gelatinen gled let og ubesværet ned i indvandrerhalsen, helt uden at tygge, og det samme gjorde tårerne, som ikke vidste om de skulle le eller græde ...

Nollaig Shona daoibh!

*Irene Lundgaard, Fuur
p.t. Ballyrahan
Tinahely Co Wicklow Eire*

Fond donerer brandudstyr til sydfynske øer

På Faaborg-øerne, Avernakø, Lyø og Bjørnø har de fået en flot julegave. TrygFonden har givet de tre øer brandudstyr til en samlet værdi af 260.000 kr. Bjørnø får en firehjulstrukken motorcykel, hvor et højtryksbrandslukningsanlæg med vandtank er indbygget, og Avernakø og Lyø får hver et lignende brandslukningsudstyr til at montere på en bil eller trailer.

cj

Arbejde med ny færge sat i gang

I Faaborg er man gået i gang med at projektere ny færge til trekantsejlsden ml. Faaborg - Lyø - Avernakø. Ifølge projektforslaget bliver der tale om en færge, hvor lastevnen øges fra 40 til 120 ton, og passagertallet øges til 197 om sommeren og 98 om vinteren. Og færgen vil kunne medtage 20 biler, hvor den nuværende kun kan tage 12.

cj

Idé – Projekt – Succes

Tid, Ambitioner, Ressourcer, „Plejer er død“, Projekt og sponsor skal matche, Antagelser, Bæredygtighed, Strategi, Entydige aftaler, Interessenter...

– Dette var blot nogle af begreberne, der stod på papiret på en Flip-over i kursuslokalet på Kursuscentret på Hjørnø lørdag d. 11. november, da det 2 dages projektmagerkursus sluttede, og 20 projektmagere fra småøerne og 2 undervisere drog med færgen tilbage til Snaptun. Hver med en mappe fyldt med papirer til en samlet projektværkstøjskasse.

Kursusdeltagerne repræsenterede mange forskellige projekter på i alt 11 øer. For nogle drejer det sig om et havneprojekt, for andre et beboerhus, nye ældreboliger eller etableringen af et nyt havnemiljø. Disse projekter hører typisk hjemme i beboerforeninger eller i selskaber dannet til formålet. Andre projekter er mere private og handler om at opbygge en ny virksomhed og indkomstmulighed indenfor for eksempel import, turisme eller håndværk.

På kurset fik deltagerne en gennemgang af alle faser i et projekt. Der

blev arbejdet i faste grupper med faserne ud fra en fælles case – så alle fik en fornemmelse og erfaring med at idéudvikle, planlægge, finansiere og gennemføre et projekt. Også deltagerne egne små-projekter blev debatteret og brugt til fælles inspiration.

Blandt deltagerne var både erfarne og ikke helt så erfarne projektmagere – alle fik noget med sig hjem. Også fra gåturen og snakken efter middagen.

*Morten Priesholm og Kirsten Malling
Olsen, kursusledere*

Færgfolk bliver også gamle

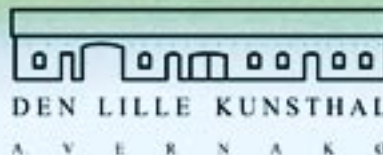
Hvordan skaffer vi mandskab til ø-færgerne fremover? Det var et gennemgående emne på det årlige seminar i Småøernes Fergeselskaber. Mange overfartsledere berettede om, hvor svært det er at skaffe folk, og de imødeså store problemer i de kommende år, fordi en stor del af det nuværende mandskab er meget tæt på pensionsalderen. Det blev da også besluttet at gøre en indsats for at promovere ø-færgerne som arbejdsplads. Her tænkes på eleverne på søfartsskolerne. Men bestemt også på de unge på øerne. Seminaret foregik på Hotel Marina i Grenå 8-9 november.

Meget apropos ovenstående var der et indlæg fra Hemming Hindberg fra Søfartsstyrelsen om rekruttering og uddannelseskraft. Han kom også ind på styrelsens krav om daglig indberetning af på- og afmønstring. Mange gav udtryk for, at det var temmelig bøvlet, og det var svært at forstå begrundelsen herfor. Der kan dog fås dispensation for regelen, og det vil alle nok søge om.

Peter Terkelskov fra Indenrigsministeriet redegjorde for de nye regler for driftsstøtte. Redegørelsen var god og overskuelig, men der var ikke den store begejstring blandt tilhørerne over, at støtten nu indgår i den generelle udligning til kommunerne. Og der var især utilfredshed med, at støtten til investering i nye færger fordeles i ovennævnte pulje, i stedet for som hidtil, hvor den er målrettet til dem, der investerer i nye færger.

hl

Deltagere søges til „Den Lille Kunsthal“ på Avernakø

PLANLÆGNING AF PROGRAMMET FOR ÅRET 2007
4. SOMMERUDSTILLING: Ø-INSPIRATIONER

„LIV OG ARBEJDE PÅ DE DANSKE SMÅØER“

MALERI / GRAFIK / SKULPTUR

Udstillingerne de sidste 3 somre har været så stor en succes, at vi har givet os selv en særlig opgave for året 2007: nemlig at invitere vore „medbeboere“ på de andre danske småøer, både professionelle og autodidaktisk arbejdende kunstnere, til at deltage i den 4. sommerudstilling på Avernakø. Udstillingens titel „Liv og arbejde på de danske småøer“ giver rum til alle tænkelige kunstneriske fortolkninger... Vi ønsker således at komme på sporet af de kreative særpræg, som „vore naboer bag horisonten“ har at byde på, og vise dem på udstillingen. Det ville være skønt, hvis de udstillede genstande i deres substans måske kunne visualisere en kollektiv ø-følelse..., vi er meget spændte! Men i sidste ende glæder vi os til at se ethvert kunstnerisk udtryk og ethvert emne inden for de nævnte rammer grafik, maleri, skulptur, når blot det er aktuelt (den genre du gerne arbejder i) og af god kvalitet. For at opfylde dette mål, bliver der udpeget nogle censorer, som skal afgøre, hvem der får mulighed for at deltage i udstillingen.

Men først vil vi gerne bede om nogle forudgående oplysninger:

Da vi betræder nyt organisatorisk land med denne censurerede udstilling – ved vi jo endnu ikke, hvilke kunstneriske ressourcer der findes på øerne – anmoder vi alle interesserede om senest med udgangen af januar 2007 at sende nogle billedeksempler (fotografier af eksisterende arbejder, offentliggørelser eller cd'er) til:

Lisa Müller-Bryanlund Hovedvejen 47, Avernakø 5600 Faaborg

Når vi så har set, hvilke muligheder der byder sig, formulerer vi det officielle tilmeldingsmateriale og får offentliggjort teksten i et snarligt nummer af Ø-Posten i 2007.

Udstillingen finder sted fra 7. juli til 5. august 2007.

MED VENLIG HILSEN FRA Ø TIL Ø

BESTYRELSESMEDLEMMERNE I AVERNAKØ/KORSHAVN
KUNSTFORENING

Da stormfloden ramte øerne

Den 1. november skete det, som metrologerne siger kun sker en gang hver 100. år. De danske farvande blev ramt af stormflod. Og det ramte mange af småøerne hårdt. Mange øer nøjedes med strømsvigt pga. vand i elskabe, opsyn med diger og både, og digebrud, der gik udover marker og hegn. På andre øer var det endnu mere dramatisk. Lilleø (v. Askø) forsvandt nærmest, frugtplantager og en nytplantet vinmark blev oversvømmet, ligesom adskillige kreaturer måtte lade livet. Og på Omø blev 20 husstande husvilde efter havets indtrængen.

Skader på ejendom er dækket af forsikringen, da det ekstreme højvande blev klassificeret som stormflod, ligesom den almindelige brandforsikring. Men paradoksal nok, så har borgere, der ikke kan bo i deres huse pga. stormfloden, ikke krav på genhusning, mens skaderne rettes. Det ville de have, hvis der var tale om brand eller sprængte vandrerør. Det kan være svært at forstå.

På Omø har man ikke tænkt sig at vente på, at der skal gå endnu 100 år før en lignende situation opstår. Der arbejder man for at finde en løsning, så man er forberedt næste gang vandet kommer.

cj

Genåbning af mejeri på Femø?

På Femø er arbejdsgruppe i færd med at afdække mulighederne for at genoplive mejeridriften på øen. Drømmen er at få renoveret det gamle mejeri og sætte en produktion af specialoste baseret på lokal mælk. I tidernes morgen produceredes oste på øen, som hentede adskillige priser hjem. Og med et næsten intakt mejeri og en stor malkekvægsbedrift på Femø synes idéen oplagt. Arbejdsgruppens forundersøgelser er støttet af LEADER+ og Skov- og Naturstyrelsens §4-midler.

cj

Femø mejeri 1910 www.kimball.dk

Ø-runde 2007

22 medlemsøer i Sammenslutningen af Danske Småøer mødtes til det årlige repræsentantskabsmøde i Odense i weekenden d. 4.-5. november. Og traditionen tro afvikledes en ø-runde, hvor ø-repræsentanterne kort rapporterede om nyt siden sidst fra hver ø. Her følger et kort referat i stikordsform fra runden.

Ole Odsgaard, Omø

Ole hilser forsamlingen fra Else Marie Madsen, der formentlig for første gang må melde afbud. Else Maries hus er en af de ca. 20 husstande på Omø, der er sat helt under vand pga. stormfloden. Og vores ellers flotte, nye færge er også smidt på land af stormfloden. Men heldigvis lå den gamle færge i havnen, så den betjener os indtil den ny færge er bragt flot.

Vores bosætningsgruppe har nydt støtte fra Indenrigsministeriets landdistriktspulje til dens arbejde, bl.a. til en hjemmeside. Og sammen med Agersø afholdt vi Åben ø-dag på Omø i forsommeren. Vi havde ca. 150 gæster på Omø, og de fik alle udleveret et spørgeskema, hvor de blev bedt om at svare på spørgsmål om arrangementet. Godt halvdelen blev tilbageleveret. Men det er svært at lave bosætningsarbejde, når der sjældent kommer egnede huse ud i åben handel. Men så har vi siden sidst fået en nyfødt øbo, ligesom en ny er på vej.

Vi fortsætter med at have et ø-udvalg med 2 rep. fra Omø og 2 rep. fra Agersø i Ny Slagelse Kommune, og der ligger en stor opgave i at tale øernes sag, da vi oplever stor uvidenhed om ø-forhold i den ny kommune.

Hanne Duelund Larsen, Orø

Vi har fået et nyt, dejligt motionscenter i hallen. Desværre er en af vores to købmænd på øen lukket. Så nu har vi kun Brugsen tilbage, der så har afskaffet vareudbringning til skade for især de ældre borgere. Vores campingplads har været truet af lukning, men er blevet reddet på strengen. Af hensyn til strandbeskyttelseslinien, så må en legeplads sløjfes. Nu håber vi at få en ordning med legeredskaber og bænke, der kan flyttes i vinterhalvåret, så der ikke er tale om en permanent opstilling.

I kommunen satses der på et ambitiøst, nærdemokratisk projekt, hvor 17 lokalfora er repræsenteret i et fælles forum for landdistrikterne i

kommunen. Orø er et af disse fora. Og vi har haft visions-workshops, hvor udviklingsmuligheder er blevet diskuteret.

Vi glæder os til at afholde første-hjælpskurser, som ca. 100 øboere har meldt sig til.

Det er ikke indtrykket, at sejltiden betyder det store for bosætningen, men mere adgangen til offentlig service og andre faciliteter.

Lone Nielsen, Sejerø

Sejerø har fået en nyrenoveret havn, og nye sommerhusudstyknings på Griben Strand. Og en ny præst til øen er der også kommet. Og plejehjemmet er blevet ombygget til små lejligheder, så ægtepar nu har mulighed for at bo sammen. Al el er blevet lagt i jorden. Vi er spændt på, hvordan samarbejdet med Ny Kalundborg kommune vil løbe af stablen og d. 12. december har vi valg til ø-udvalget. Kommunen støtter afviklingen af idé og visionsmøder på øen og det gamle ø-udvalg har haft møde med Ny Kalundborgs borgmester.

Vi har stadig en stigende befolkning. Sejltiden betyder ikke så meget for folks valg af ø, men mere om de har indtryk af, at der sker noget på øen.

Kjeld Tønder Hansen, Strynø

Tilflytningen til Strynø er stadig i top og 20% af befolkningen er under 20 år. Øens største arbejdsplads er vores puljeinstitution med 7 ansatte og 24 børn. Og der er flere nyfødte på vej. Øens skole har 10 elever.

Grøde i nye små-erhverv. Udover produktion af syltetøj, så er der tiltag indenfor eks. gamle æblesorter og keramik. Og vores købmand har en stadig bedre økonomi og opbakning. Kroen har skiftet ejer, efter en omtumlet tilværelse, og åbner til foråret. Smakkecenteret er ved at lægge sidste hånd på en omfattende nybygning til ca. 10 mio. kr. Vi har fællesspisning, som arrangeres på skift, ca. en gang

Ole Glahn (R), MF og medlem af Folketingets Ø-kontaktudvalg, taler om demokrati i almindelighed, og i kommunerne i særdeleshed, med småøer. Han pointerede, at det er vigtigt med et dialogforum, hvor alle turde stå ved dem, men det er vigtigt som politiker at kunne tale til, at det handler mere om magt, og mindre om holdninger. Han talte om sandsynligheden for at politikere kender til ø-problematik og om at blive overdraget mere magt til embedsmandsværket. Beslutningen om at give øerne adgang. Det bør der gøres op med, mener Glahn, og han talte om kommunerne. Det mundede ud i en spændende debat om de forskellige problemer og løsninger ind. Og en debat om der er opgaver, som blev heftigt debatteret på repræsentantskabsmødets and

om måneden. Det samler næsten halvdelen af øen.

Vores akutgruppe/samaritter-beredskab er vi rigtig glade for, og samme model kan anbefales til andre øer uden sygeplejerske. Og hjertestarteren redder liv. Vi har fået et løfte fra regionen

valg, holdt et oplæg ved repræsentantskabsmødet om nær-
Glavn er også garvet kommunalpolitiker i en kommune
baseret demokrati. Politikere skal have holdninger, og skal
lytte, at være åben for andre argumenter. Der er en tendens
Han advarede om, at med færre politikere pr. borger, så
desto mindre. Og der vil i de kommende storkommuner
inger vil i højere grad tages i udvalgene, hvor borgene ikke
n opfordrede øerne til at skabe nogle gode kontakter til
små øer, som naturlige laboratorier, hvor man kan kapsle
som øerne selv kan varetage. Selvforvaltning, et emne,
endag.

cj

om støtte, fagligt og økonomisk, til beredskabet.

Vi har ikke noget ø-udvalg i kommunen, men er så heldige at vi har et kommunalbestyrelsesmedlem fra Strynø i den ny Langeland kommune. Den ny kommune vil også fremover

afholde et årligt byrådsmøde på øen.

Knud Madsen, Tunø

Vi er ikke blevet en del af en ny storkommune, så det har vi ingen problemer med. Men så har vi til gengæld problemer med Odder Kommune. Tunø har været meget i medierne pga. kommunens spareiver ifht. skole og færge. Skolen har kun 2 skolesøgende børn til klassetrinene 0-7. klasse, så skolen er lukket midlertidigt ned, mens de to hhv. bliver undervist på fastlandet og i hjemmet. Men vi er bange for, at kommunen har en skjult dagsorden om at lukke skolen helt ned, og Tunø's status som selvstændigt skole distrikt er allerede sløffet. Og med 4 børn på øen, der snart når den skolepligtige alder, så vil det være katastrofalt, hvis skolen lukkes.

Og så vil kommunen spare 500.000 kr. på færgedriften – men det bliver nu reelt kun 250.000 kr. – og borgmesteren har udtalt, at han ikke ser det som et problem, at Tunø bliver uden færgeforbindelse 2 dage om ugen. Vores købmand er rigtig velfungerende. Gode rammer, godt vareudbud og en god økonomi. En stor tak til Skov- og Naturstyrelsen, der gennem årene har støttet op om Tunø-fonden, der er foreningen bag dagligvarehandlen.

Tunø har den suverænt mest besøgte lystbådehavn i Østjylland. Og udover en god købmand, så har vi også gode spisesteder og en festival på øen. Så trods dårlig færge-service, så får vi stadig mange besøgende til Tunø.

Lotte Frederiksen, Venø

Den korte sejltid til Venø er nok en forklaringerne på, at befolkningstallet har været stabilt de senere år, på trods af at øboere i de ældre generationer falder bort. Vores børnehus nedlægges på trods af løfter om det modsatte. Hvad der skal ske på børneoplysningsområdet er endnu uvist.

Venø Kro er blevet overtaget af nye dygtige folk, og kroen serverer mad af høj klasse, som folk gerne rejser langt fra for at opleve. Vores havn er velbesøgt, men havnekiosken har gennem årene været svær at få til at løbe rundt. Vi håber, at de nye folk kan få det til at fungere. I kirken holdes der solnedgangsgudstjeneste om sommeren, og det er et tilløbsstykke. Der kommer gerne 80-90 kirkegængere på trods af, at kirken kun har plads til 40. Så

der må stilles ekstra stole frem. Vores læsekreds på øen vokser og vokser, så vi snart alle er flittige bog-læsere. Efterskolen på øen kører godt og er eftertragtet.

Vi vil gerne invitere den ny kommune på besøg, men hvordan det fremtidige samarbejde arter sig er uvist.

Svend Aage Hansen, Aarø

„Brummers Gaard“ på Aarø er stadig et smertensbarn. Den har udviklet sig til en ruin og er nu ejet af kommunen. Aarø Kro & Café er genåbnet og Havnekiosken er rigtig godt kørende. Så det skaber liv på havnen. Vores nye naturlegeplads er rigtig godt besøgt, især af skoleklasser fra fastlandet. Nye sommerhusudstyknings på Aarø blev først afvist, men efter miljøundersøgelser er der nu givet tilladelse til 50 nye sommerhuse. Beboerforeningen er tilhænger af nye sommerhusudstyknings, men meningerne om det er stærkt delte på øen, ligesom Danmarks Naturfredningsforening er modstandere af det.

Vores Åben Ø-dag og Grundlovsfest havde ca. 700 besøgende, og det var en festlig dag med taler og musik. Ø-net er kommet til Aarø og fungerer godt. Og vores hjemmeside har dagligt 8-900 besøgende.

Og så er vi gang med diskutere en udviklingsplan for Aarø, en plan som vi gerne skulle have en så bred opbakning til som muligt. Det er vigtigt at den er lokalt forankret. På Aarø føler vi, at vi har et privilegeret forhold til vores kommune, og vi har et velfungerende ø-udvalg.

Jacob H. Lund, Agersø

På Agersø har vi nogle stærke traditioner. Vi har en årlig dilettantforestilling, og Helligtrekongers løb, som hele øen deltager i.

Som Omø, så havde vi Åben ø-dag i forsommeren, og vi havde ca. 300 besøgende til arrangementet. Vi har fået et nyt lærer-par på skolen, og det går godt. Folketingets Ø-kontaktudvalg har været på besøg, hvor vi i beboerforeningen havde lejlighed til at diskutere ø-problestillinger med udvalget. Vi har haft Sammenlægningsudvalget på besøg på Agersø, men det var ikke vores indtryk, at de helt havde fået deres egne ben at gå på endnu.

Agersø Brandkorps har fået en

Fortsettes på næste side

Fortsat fra forrige side

hjerter-starte, og vi er ved at starte førstehjælpskurser op på øen.

Det har været et godt turistår, og det er mit indtryk, at der er folk til alle slags færgetider.

Bjarno Reib, Askø (og Lilleø)

Vi har en meget stabil færge, der aldrig svigter. Claus Meyer skaffer os meget omtale, men det er ikke indtrykket, at der skabes flere arbejdspladser. Vi har ca. 260 sommerhuse på øen. Vi har stort set ingen børn, så den gamle skole bruges som beboerhus. Vores købmand fungerer og er ejet af en købmandsforening.

Og så har vi indledt et 3Ø-samarbejde med Fejø og Femø. Dejligt at få besøg fra de andre øer, og at kunne inspirere hinanden.

Vi skal i gang med et havneprojekt på øen. Havnen er stærkt nedslidt og trænger til en renovering. Vi tror ikke, at der i Askø's tilfælde, er der den store sammenhæng mellem færgereserve og antal beboere.

Tom Andreasen, Avernakø

Også vi har haft en velbesøgt Åben ø-dag i forsommeren. Ca. 300 besøgende valgte at deltage i tilbud som guidede ture, gudstjeneste og grundlovstale. Vores kunsthall har kørt sin 3. udstilling og havde ca. 1.800 besøgende. Planen er, at kunstnere fra øerne inviteres til at deltage i næste sommer-udstilling. Også vi arrangerer jævnligt en velbesøgt fællesspisning på øen.

Vi har haft mange besøgende i vores havn, og vi har fået en ny havnefoged, der også driver havnekiosken på øen. Vi håber, at den gamle skole kan overtages og sættes i stand til et borgerhus på øen. Ø-net er også kommet til Avernakø og fungerer.

Vi har arbejdet hårdt for et medicindepot til øen, som mangler nogle detaljer for at fungere, og så har vi fået en hjerterstarter.

Johannes Balslev, Birkholm

Der har været mange gæster i havnen, og der var nok nogen, der fik et chok, da ca. 20 „vilde“ masaiere, et afrikansk stammefolk, kom til Birkholm, et ophold arrangeret af Tommerup Efterskole. Det blev en uge med sang, dans, spændende mad og kulturel udveksling.

Den største nyhed på Birkholm er nok, at vi har fået en ny postbåd, som

også skal fungere som telebåd. Nu er det alene Ærø Kommune, der ejer båden, og vi har oplevet stor lydhørhed og åbenhed fra kommunen mht. til ønsker og krav til en ny båd. Vi har et ø-udvalg og tiltro til, at det gode forhold til kommunen fortsætter. Med den nye båd får vi reduceret sejltiden og samtidig gør telebåds-funktionen besejlingen af øen mere fleksibel. Det kan give nye muligheder for bosætning på Birkholm.

Eva Terkelsen, Bjørnø

Vi er 24 voksne og 13 børn på Bjørnø, og ingen ledige huse. Vi har stadig planer om at bygge et nyt beboerhus på øen, og skal have afklaret et jordkøb inden d. 1. januar. Vi har også en fællesspisningsklub på Bjørnø, men da vi ikke har noget forsamlingshus, så går det på skift hos hinanden.

Vi har fået ny bådebro, og vi er ved at stable førstehjælps- og røgdykkerkursus på benene. Vi har afholdt en visionsdag på øen.

Sejltiden er ikke noget problem på Bjørnø, vi har kun 15 minutters sejltid, og vi arbejder da næsten også alle i Faaborg. Så det er heller ikke noget problem at få solgt huse.

Kisser Christensen, Baagø

Vi har et godt liv på havnen og ved grill-stedet. Men især for vores turister er det et problem, at vores havnekiosk er meget nedslidt og rådden. Den er det eneste sted, hvor man kan købe noget på øen.

Vi har mange foreningsarrangementer, havde 142 gæster til grillaften. Og vi var flere Baagø-boere, der tog på en sejltur over til Svend Aages vingård på Aarø, en hyggelig tur. Baagø er velbesøgt, i juli var der 6.800 rejsende med færgen. Og vores naturskole er stadig et trækplaster.

Ny Assens kommune har nedsat et udviklingsråd, hvor også landdistrikterne er repræsenteret. Vi synes ikke, at sejltiden til Baagø bør være et problem for bosætning, men færgetiderne kan være det.

Mimi Jespersen, Drejø

Vi er midt i en rutche-tur, hvad angår antal af beboere, vi er ca. 60 fastboende, som er tæt på smertegrænsen.

Vi har landets eneste halvtids-præst. Hun er også præst for Skarø og Hjortø og er således hyrde for ca. 100 sjæle. Hun er en aktiv kvinde, der sørger for

en masse gode arrangementer omkring kirken, såsom sejlgudstjeneste med fællesspisning på havnen. Og vi har planer om at etablere et refugium på en del af præstegårdens jord. Det skal til godkendelse i stiftet, men nyder opbakning i kommunen. Vi har længe haft et højt ønske om en bosiddende sygeplejerske, men det får vi ikke, men får besked om, at vi må være mere selvhjulpne. Vi har haft en frygt for vores købmands fremtid, den er nu købt af en, som vil forpagte den ud.

Vi har haft en god kontakt med Sammenlægningsudvalget, og i vores kommunale ø-udvalg vil den kommende borgmester sidde som formand.

Ove Axelsen, Egholm

Vores forhold er nok lidt anderledes med kun 5 minutters sejlsads fra storbyen Aalborg. Vi har ingen problemer med bosætning og ejendomme bliver sjældent sat til salg. Der er gennemført generationsskifte i landbruget på Egholm. Vi har samrådsstatus i kommunen og har et årligt møde med borgmesteren. Og vi har afholdt førstehjælpskursus på øen.

Kæmper stadig for undgå, at Egholm skal undgå at blive „bro-pille“ i en kommende 3. limfjordsforbindelse. Vi har fået medhold i naturklagenævnet, og Danmarks Naturfredningsforening har indledt en fredningssag for øen. Men alligevel spørger motorvejsplanerne over øen stadig.

Grete Elmer, Endelave

Der er gang i mange private projekter på øen, og vi arbejder også for at få udvidet vores havn, hvilket vi skal ud og finde penge til. Og vi har også et ønske om at få bygget ældreboliger på Endelave. Vi er i fuld gang med førstehjælpskurser. Vores ellers fine dyrlægeordning ophører, men dyrlægen bliver på øen. Driften af Lægeurtehaven ser ud til at være sikret de næste tre år frem. Vores elevtal på skolen ligger stabilt, der er ca. 18 elever.

Vores årlige halvmaraton på øen er en stor succes. 125 løbere deltog, men der var mange flere, der var interesserede. De måtte skrives på venteliste, for det maksimale deltagerantal er de 125. Det er en begivenhed, som giver masser af god reklame, og som er billig at afholde.

Og vi havde en éndags-musikfestival på havnen, som også tiltrak mange

besøgende. Frivillige orkestre stod i kø for at optræde. Og til grundlovsfesten talte Helle Thorning-Schmidt med mange tilhørere.

Vi har haft Sammenlægningsudvalget på en charmetur på Endelave, hvor medlemmerne fik en rundtur og en god frokost.

Kommunen overtager færgen, som det bliver stadig sværere at finde personale til. Vores sejltid har ingen betydning for bosætningen, men antal afgange og sejlplan kan godt have betydning.

Henriette Spandet Jensen, Fejø

Vi følger nøje med i sammenlægningsprocessen, men vi er en lille aktør, så vi har bl.a. derfor indledt et 3Ø-samarbejde med Femø og Askø, så vi kan inspirere hinanden og tale med større vægt vedr. ø-spørgsmål i kommunen. Men det er svært at komme i dialog med Ny Lolland Kommune. Blandt de mange idéer vi har diskuteret i samarbejdet er bl.a. en lille sejlroute ml. Femø og Fejø.

Vi har stadig tilflytning til Fejø, men desværre en større fraflytning. Vi har splittet vores bosætningsarbejde op i 3 grupper. Stop for weekend-attester virker ikke, og det er med til at skrue huspriserne op.

Der er en del usikkerhed om fremtiden for øens institutioner. Vi har fået hjertestarter og afholdt førstehjælpskurser, men vi har også sygeplejerske og læge på øen. Vi har en driftig købmand, og vi har reetableret et benzin-salg på øen. Fejø Forsøgsplantage er rekonstrueret i en ny organisation. Og vi har netop kunnet fejre indvielse af Fejø-Hallen efter 20 års arbejde.

Anette Tirsted, Femø

Femø er præget af mangel på jobs, og befolkningens høje alder. Gennemsnitsalderen er nok 70 år, og der er kun 5 børn på øen. Men vi sidder ikke med hænderne i skødet. Beboerforeningen har nedsat arbejdsgrupper, der skal tænke nye strategier indenfor hhv. turisme, udvikling og bosætning. Vi har netop kunnet indvie et nyt flot renoveret havnemiljø, og med den nye flotte havn forventer vi et endnu bedre sejler-besøg på øen. Og så er der et for-projekt i gang, der skal afdække mulighederne for at starte et mejeri, der kan producere kvalitets-oste på basis af lokal mælk. Vi tænker også i at etablere et ældre-

center, så man ikke er tvunget til at flytte fra øen, når alderen begynder at trykke. Og et hospice kunne også være en mulighed, som kunne skaffe arbejdspladser til øen. Der skal udstykkes 25 nye sommerhusgrunde på øen.

Vi har en svag stigning i befolkningstallet, primært ældre borgere. Vi har en dejlig færge, og jeg tror ikke de 50 min. sejltid har en afgørende betydning for befolkningsudviklingen.

Holger Lundgaard, Fur

Det går vældigt på Fur – vi har en stadig stigende turisme på øen. Og Fur Kirke er blevet genopdaget som attraktion. Vi har fået en ny hjemmeside www.furnyt.dk, som vi forventer os meget af.

Vores ø-udvalg fortsætter i den ny kommune, og borgmesteren vil også i den ny kommune være furbo. Ellers er der vendt fuldstændig om på udviklingen. Udstykninger der før var lang tid om at blive solgt, går nu som varmt brød og til gode priser.

Jørgen Overgaard, Hjarnø

Vi har fået et nyt værtspar på caféen med friske, nye idéer. Hjarnø er måske ikke altid lige smuk i nogens øjne, der har været problemer med, at nogle ejendomme har fået lov til at forfalde. Vi bakser med et havneprojekt, som er midt i en klageproces. Vi har fået en hjertestarter via TrygFonden og har afviklet førstehjælpskurser.

Sammenlægningsudvalget har været på besøg. Vi vil stadig, trods en større kommune, være en del af en landsbykommune, som prioriterer nær-demokratiet. Hjarnø er et af 27 lokale råd, som vælger en bestyrelse, der skal rådgive politikerne i kommunen. Og så har vi afholdt fremtidsværksted på Hjarnø, som gav nogle rigtig gode

diskussioner og idéer i en positiv ånd.

Mogens Windeleff, Lyø

Der bor 130 mennesker på Lyø i flg. folkeregisteret, men der bor vel reelt kun 90. Vores nye servicebygning på havnen er taget godt i mod af sejlerne, som der kommer flere af. Der er tanker om at udvide havnebassinet. Vi får forhåbentlig snart en ny færge, gerne i stil med Sejerø/Omø-færgen. Campingpladsen på øen er efter lang tids kamp endelig blevet godkendt, og de nye ferieejligheder på øen har været en succes. Vores købmand nåede den forventede årsomsætning allerede i august, så det har været en god sæson. Skolen har 18 elever, mens børnehaven på øen er blevet lukket. Ø-net er også kommet til Lyø, og fungerer godt.

Installation af medicindepot er i gang og det ser ud til at fungere tilfredsstillende. Det kan åbnes af lægen via mobiltelefon.

Roar Slots, Nekselø

Der er 7 børn på øen, der tager færgen til skole sammen med øens pendlere. Og jo, så har vi fået renoveret færgen. Lagt ny motor i og forhøjet styrehuset. Det ville være fint nok, hvis det ikke var fordi at færgen fik slagside af renoveringen og siden har måttet stabiliseres med bly.

Vi har et meget aktivt bådelaug, og de sidste elmastere er nu væk efter ledningerne er blevet lagt i jorden.

Vi har en lille salgsvogn på øen, men man kan ikke købe noget som helst. For man kan ikke få lov til at stille den op ved havnen. Problemet er at godsejerens efterkommere stadig er en stor jordbesidder på øen, og de ønsker ingen udvikling. Man kan reelt ikke købe jord eller hus på Nekselø.

Claus Jensen

Nyt landdistriktsprogram for 2007-2013 på plads

Regeringen og Dansk Folkeparti har indgået aftale om fordeling af midler til landdistrikter. Og de små øer er blevet hørt! Sammenslutningens ønske om at kunne danne en egen aktionsgruppe med egne udviklingsstrategier er blevet imødekommet. De midler som aktionsgrupperne især vil kunne råde over er midlerne, der skal gå til „Udvikling af levevilkårene i landdistrikterne“.

cj

Debat i arbejdsgrupper

Efter lørdagens ø-runde og oplæg v. Ole Glahn blev der formuleret 4 temaer, som blev diskuteret ivrigt i grupper om søndagen. Temaerne var:

1. Selvforvaltning – kan og bør øerne selv varetage nogle af de funktioner, som kommunen i dag står for?
2. Synliggørelse af øerne overfor kommunerne og ”branding” af øerne i almindelighed.
3. Vigtige roller for Beboerforening/ Ø-udvalg/Sammenslutningen af Danske Småøer
4. Ø-identitet

Selvforvaltning er et emne, der deler vandene. Derfor får det emne ekstra mange ord. Man svingede mellem at være positiv og skeptisk i gruppens debat. Øerne er for forskellige til, at man kan presse en fælles model ned over dem. Øernes forhold til deres kommune er meget forskelligt. Hvorfor f.eks. have selvforvaltning, hvis det fungerer godt? Men samtidig vil der være nogen ting, der måske kunne fungere bedre, når det er organiseret lokalt. For på øen ved man ofte, hvad der er vigtigt. Ligesom man kan trække på lokale ressourcer og ofte vil foreninger kunne skaffe ekstern finansiering. Og det vil være „sundt“ for ø-samfundet med en højere grad af ansvar.

Men slipper kommunen for nemt fra ansvaret? Man kan frygte, at kommunen giver en beskedne pose penge, og værsgo', løs problemet. Og så må man på øen måske pga. de beskedne midler gå for meget på kompromis med eks. løn og arbejdsmiljø. Og kan øboere egentlig enes nok til at løse sådanne opgaver? Endelig, så kan man ikke give kommunen skyld for, at tingene ikke lykkes, når man selv har ansvaret. Det var nogle af de betænkeligheder der var.

Blandt de opgaver, der blev diskuteret, at man kunne løse lokalt var: Hjemmehjælp, havn, færgedrift, snerydning, vedligeholdelse af veje og offentlige bygninger, undervisning, børnepasning, og bopælspligt. Som sagt, så var der ikke enighed, men til gengæld kunne man blive enig om at tunge sociale problemer ikke er noget, man kan løse lokalt.

Repræsentanter fra 22 øer diskuterede i grupper øernes værdier, muligheder, og strategier for udvikling

Nogle talte for, at Sammenslutningen af Danske Småøer burde gå foran i arbejdet for en højere grad af selvforvaltning på øerne.

Synliggørelse af øerne, der er det vigtigt, at vi er positive, når vi optræder offentligt. Stop offentligt tuden og klynken, og fodr i stedet den lokale presse med gode historier. Og det faktum, at der er mange ældre på øerne kan også vendes til noget positivt, det skaber arbejdspladser. Det er også vigtigt at inddrage den brede offentlighed, inviter almindelige mennesker til at besøge ø-samfundene. Profilér øerne som super-gode for små børn at vokse op på, og fortæl, at sejltiden er positiv, den er øboernes

åndehul og mødested. Og så skal alt det frivillige arbejde og engagement synliggøres. Sidst, men ikke mindst, så skal de kommunale ø-udvalg arbejde positivt, og det er oplagt at invitere den nye kommune til en charmetur på øen.

Vigtige roller for øernes interesseorganisationer og tillidsrepræsentanter, der er Beboerforeningens rolle det centrale for øen. Ø-repræsentanter fra hhv. det kommunale ø-udvalg og fra Sammenslutningen af Danske Småøer bør inviteres med til beboerforeningens bestyrelsesmøder, så man så vidt muligt kan tale med én stemme udadtil. Sammenslutningen af Danske Småøer skal bruges til de mere overordnede spørgsmål, som i den

Skolebestyrelser samlet på Hjarnø

En weekend sidst i oktober mødtes skolebestyrelser fra Agersø, Anholt, Endelave, Fur, Lyø og Omø på Hjarnø Kursuscenter. Desværre gjorde stormvejret, at deltagerantallet blev færre end forventet, da bl.a. færgen fra Anholt ikke sejlede. Heldigvis var et skolebestyrelsesmedlem fra Anholt allerede på fastlandet og kunne således repræsentere Anholt.

Efter ø-runden fredag aften, hvor de enkelte skolebestyrelser fortalte om deres arbejde, og hvilke områder de specielt havde arbejdet med inden for den sidste periode, startede lørdag formiddag med oplæg og gruppearbejde om skolebestyrelsens rolle, arbejdsområder og kompetencer. Der blev givet en kort introduktion i lovstof og styrelsesvedtægter og drøftet, hvordan vi på ø-skolerne håndterer den store strøm af ny lovgivning på folkeskoleområdet.

Lørdag eftermiddag fik vi besøg af Isabella Flensted, som gav os et 3 timers forrygende og morsomt oplæg om kommunikation, forventninger, samarbejde og om hvorfor vi sommetider hører noget andet end det, der i virkeligheden bliver sagt. Det blev en fin eftermiddag, hvor alle både fik rørt lattersmusklerne og samtidig fik stof til eftertanke med hjem. Søndag formiddag var der igen grup-

Isabella Flensted var en veloplagt oplægsholder, der sørgede for at krydre det alvorlige med det morsomme

pearbejde om kvaliteter ved og visioner for ø-skolerne, hvordan vi synliggør ø-skolerne, og hvad vi gør, hvis en skole er lukningstruet eller bliver sat på stand by.

Det blev en god formiddag med mange synspunkter, og det blev besluttet, at der skal etableres en konference for skolebestyrelsesmedlemmer på Skolekom. Konferencen er tænkt som et forum for ide- og erfaringsudveksling, eller hvad man nu som del-

tager har lyst til at gøre det til.

Sidder du i en ø-skolebestyrelse, og har du lyst til at være med, så kontakt Ole Odsgaard (ole.odsgaard@skolekom.dk) for nærmere oplysninger.

Dorthe Winther

*

aktuelle sag, hvor Tunø står overfor at få sparet færgeafgange væk. Det er beboerforeningen, som skal dyrke de kommunale kontakter. Men der var en opfordring til, at Sammenslutningen af Danske Småøer arbejder for at skabe en ensartethed vedr. eks. valg af de kommunale ø-udvalg (som foregår på meget forskellig vis) og beboerforeningernes kompetencer. Og der lød en opfordring til beboerforeningerne om at foretage et servicetjek af deres vedtægter.

Ø-identitet er et bredt begreb. Men når vi taler om udvikling af ø-identiteten, så taler vi om to ting. Dels udvikling af øen på basis af dens værdier, og dels øboernes egen udvikling. Øerne er forskellige, og den forskellighed er et udtryk for en mangfoldighed. Og øernes særegenhed bør bruges i en videre udvikling.

Men vil man udvikling? Ikke altid, og nogen gange er det tilflytterne, der har sværest ved at acceptere nye idéer og tiltag. Men det er særlige folk, der bebor øerne, og det er deres kvaliteter, der skal arbejdes ud fra. På en ø gør folk en forskel! På et europæisk seminar om ø-identitet blev der konkluderet, at øboere er mere tolerante. Det blev der fniset en del af på repræsentantskabsmødet, for alle har sikkert eksempler på små ø-fejder i baghovedet, når det påstås. Men alligevel kunne alle nikke genkendende til, at man på en ø ikke kan blive uvenner over småting. For man mødes dagen efter hos købmanden, på færgen, i børnehaven, osv. Så man kan ikke stikke af, det skal fungere, man har en fælles skæbne.

Claus Jensen

Øer er ikke altid bare idyl

Selv småøer slipper ikke altid for den „moderne“ svøbe, narko. I Orø-bladet og på Orø's hjemmeside advarer „Gadeteamet“ teenage-forældre om, at der på øen er observeret rigtig mange stoffer. Både hvad angår salg og indtag. „Gadeteamet“ er en kreds af frivillige voksne, som primært i weekendens aften- og nattetimer, kører rundt og får en sludder med de unge på øen, og holder lidt „kærligt“ øje med dem.

cj

Fejøl Retreat, stilhed og nærvær.
www.kroppenssprog.dk

IT-Studietur til Ouessant

Ouessant er en meget charmerende ferieø med udsigt helt til Amerika, hvis man kan kigge så langt! Den ligger ud for vestspidsen af Bretagne i Frankrig. Kysten er udsat for voldsomme bølger i stormvejr, og der ruller altid dønninger ind fra Atlanterhavet. Havet rundt om øen er et af de mest trafikerede og farligste i hele verden på grund af talrige klipper og stærke strømninger. De fleste steder har øen høje klipper i stedet for strand, og der er 7 meters forskel på højvande og lavvande. Mange både er udstyret med fast monterede støtteben på siderne, så de ikke vælter når de står på havbunden. Der er en havn på hver side af øen og færger lægger altid til i læhavnen. Ouessant har 800 beboere om sommeren og 600 om vinteren. Desuden er der 100.000 turister hvert år. Men alligevel findes der ikke et ord på engelsk, heller ikke i fyrtårnsmuseet, hvor selv „nødudgang“ er skrevet på fransk. Der spises næsten alt fra havet, store krabber, alle slags muslinger og også den lille mørke strandsnegl, som vi har alle steder her hjemme. Det franske køkken er fantastisk. Spisevanerne er også lidt anderledes. I stedet for skeen bruger man franskbrød som en svamp. Ellers findes der specialværktøj til alt, men hvis man alligevel ikke kan komme til kødet i de tynde ben fra krabberne, ligger der heldigvis også en nøddeknækker!

På Frankrigs store øer er dis-

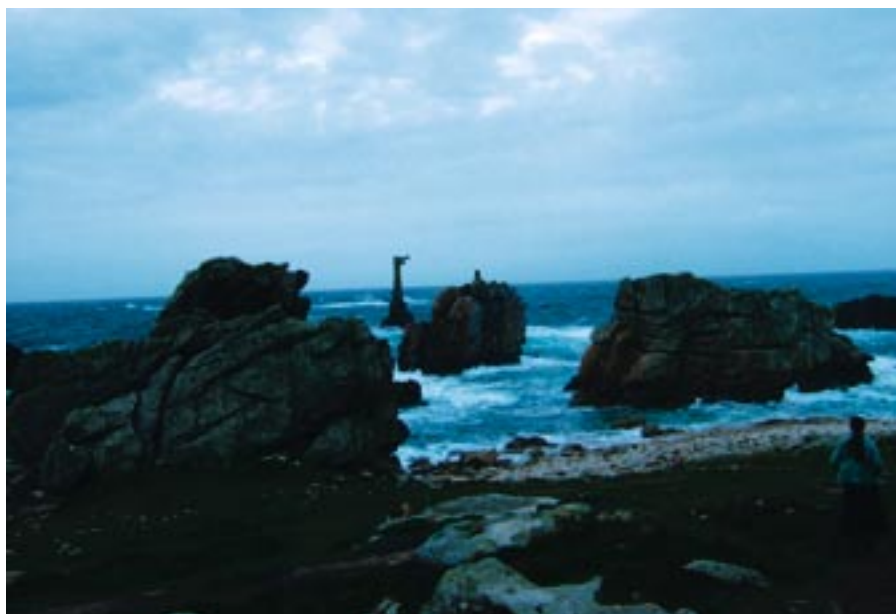
Dramatisk kan det se ud, når det er lavvande i havnen

tancelearning på universitetsniveau og dyre videokonferencer på højt niveau muligt. Kurserne varer 8 måneder over vinterhalvåret med 35 timer pr. uge. Ventelisterne er lange, man skal regne med 1-2 års ventetid. Det har vist sig, at deltagerne kommer fra alle sociale lag og alle aldersgrupper, fastboende og turister. Det er af stor betydning for de øer, hvor 85% af befolkning om sommeren er turister. På den store ø, Croix, tilbydes træningskurser for skolebørn i lektietimerne (timer efter undervisningstid). Der bruges Wymax, trådløst bredbånd, som er forholdsvis billigt, og visuel kontakt imellem

antennerne er ikke nødvendig. I fremtiden kan Wymax måske også være løsningen for mobiltelefoni. Der bruges udstyr til bredbånd som er beregnet til afstande omkring 50 km selv om afstandene kun er omkring 20 km, for at holde signalets gode kvalitet.

Finland har ca. 20.000 Øer, hvoraf 100 er beboet og 90% af dem har bilfærger. På øerne er der 34 skoler med 4 - 400 elever og 1 - 35 lærere per skole. Selv om kun ca. 10 personer ud af de i alt 5.000 øboer har en IT-arbejdsplads på øen, er en god IT-forbindelse vigtig for øerne. Lærerne kan holde deres viden aktuel og videreuddanne sig uden at forlade øen. Sommerhusejere kan lave en del af deres arbejde fra øen, så de kan opholde sig på øerne i længere perioder f. eks. om vinteren, hvor der er dårlige transportmuligheder. Videokonferencer er kun muligt på de store øer, som har lejet dyrt videokonferenceudstyr. Det betyder at elever (studenter) fra de små øer er nødt til at rejse til de store øer. Deres timeplan er derfor tilpasset til færgesejlplanen. Men man arbejder på, at udvikle et system, hvor der bruges billige web-kameraer og fri software så de små øer også kan være med. IT-antennerne er placeret på bjergtoppe og høje bygninger, tit på mobiltelefonmaster.

Skotland er førende i verden, hvad angår videokonferencer. Videokonferencer formindsker iso-

Klippefyldt barskt farvand omkranser de franske Atlanterhavsoer

lationen og skaffer muligheder for at beskæftige sig og arbejde på øerne. Der skaffes nye sociale kontakter, f. eks. mellem læger og patienter, og der skaffes nye netværk i interessegrupper og mere udveksling af informationer. Lige nu er der på denne måde 5.000 studerende. Visionen er en distance-learning for alle. Allerede nu har Skotland en stor „Learn-turisme“! Det vil sige, mange mennesker kommer på øerne for at lære og samtidig for at leve i pragtfulde omgivelser. Eftertragtede studiegange er f. eks. tysk, spansk og musik. I løbet af de sidste to år har alle øer fået adgang til bredbånd.

I **Sverige** er man godt i gang med et „learn center“ for alle med videokonferencer, hvor der også kan komme en lærer. En etablering af bredbånd på øerne vil blive afsluttet i 2007. Det går primært fra Stockholm til frie stationer på øerne. Bredbånd på småøerne kan dog i dag have dårlig kvalitet. Også her satses i fremtiden på Wymax.

For de irske småøer har Ronan Coyne en lignende funktion som Torben Vestergård, Strynø, har for de syddanske småøer, hvad angår bredbåndforbindelsen. Født og opvokset på en ø med 200 beboere var han nødt til at flytte fra øen for at studere, da han var 16 år. Med et smil fortæller han, at alle mænd på øen er indfødte, mens kvinderne typisk er turister, som har giftet sig med en øbo. For at etablere bredbånd har han et budget omkring 16.000,- Euro. Fordelt på

3 større øer er 60 personer tilsluttet. Det koster 200,- Euro i installation og 25,- Euro per måned. Hastigheden ligger på 4 Mb. Ronan har sikret sig godt mod nedbrud. På grund af signalets svingende kvalitet i løbet af dagen og i forbindelse med storme har han 2 links til hver ø. 2 steder forsørger han fastlandet med hvert 2 links, hvor der ellers ikke ville være bredbånd. Mens der i ferisesæsonen bliver arbejdet med Call Centre fem steder på øerne, har etableringen af bredbånd endnu ikke skabt fast arbejde for de indfødte. Det har vist sig, at der mangler hjælp til oplæringen i omgang med computere, i brug af bredbånd, og til sidst mangler uddannelsen som telefonsælger eller phoner.

Konklusion: Det vil betale sig for øerne fra de forskellige lande at arbejde sammen, da erfaringerne vil kunne spare mange ærgrelser og penge og give nye ideer til bedre udnyttelse af teknologien!

*Silke Vanselow,
cand. scient., Hjortø*

Skal øerne have egen minister?

I Folketinget har der været forespørgselsdebater om et ministerium for landdistrikter og småøer. Forslaget blev rejst af Ole Glahn (R) og blev støttet af de øvrige oppositionspartier. Begrundelsen for at etablere et sådant ministerium er, at landdistriktsudvikling i dag er fordelt mellem flere ministerielle ressortområder, hvilket medfører en usammenhængende indsats, med et ministerium for landdistrikter og småøer, vil man kunne styrke en målrettet strategi for udvikling af landdistrikterne. Forslaget vandt ikke gehør blandt regeringspartierne og Dansk Folkeparti, hvor man blandt andet understøtter, at med etableringen af aktionsgrupper under det kommende landdistriktsprogram, så vil der ikke bare være midler til rådighed for landdistriktsudvikling, nærdemokratiet vil også være styrket.

På den nyligt overståede Europæiske Småø-konference i Skotland luftede dog også formanden for Folketingets Ø-kontaktudvalg, Preben Rudiengaard (V), tanken om et ministerium med ansvar for småøer. Rudiengaard så for sig et turisme-ministerium, hvor småøerne kunne være et væsentligt ressortområde.

cj

KALENDER 2007

5. januar:	Bestyrelsesmøde i Sammenslutningen af Danske Småøer
19.-21. januar:	Bolig- og Bosætningsseminar på Endelave Gæstgiveri
1. marts:	Ansøgningsfrist til Skov- og Naturstyrelsens §4 midler (ø-støtte)
16.-18. marts:	Seminar og generalforsamling i Småøernes Fødevarenetværk på Mandø
1. juni:	Bestyrelsesmøde i Sammenslutningen af Danske Småøer
2. juni:	Generalforsamling i Sammenslutningen af Danske Småøer på Fur

Hvis man ønsker arrangementer bragt i kalenderen, der kan have interesse for andre øboere eller for støttemedlemmer, så skriv til sekretariatet@danske-smaaoer.dk

Indvielse af Fejø Hallen

Lang tids frivilligt arbejde har nu lønnet sig. Fejø har fået et nyt samlingssted

Efter mere end 25 års aktivt arbejde blev Fejø Hallen indviet lørdag den 21. oktober 2006

„Det er et fantastisk øjeblik lige nu – Og der ligger en fantastisk fælles indsats bag dette øjeblik.

Det er historien om et lille lokal-samfund, hvor man ikke ville tage et nej for et nej, og hvor man ved fælles hjælp og på mange forskellige måder, krone for krone, arbejdstime for arbejdstime, igennem mange år har kæmpet sig frem til resultatet – til denne dejlige

sportshal, hvor vi nu her på Fejø kan få lige så fine forhold for sportsudøvelse, som andre folk har andre steder.“

Sådan sagde formanden for idrætsforeningen Maiken Yatman, da hun sammen med sin næstformand Hans Normann klippede den røde snor. Initiativet til hallen blev taget i 1980 af en kreds af fejøboere, senere blev foreningen Hallens Venner stiftet. Gennem alle årene har den samme mand, Gunnar Mortensen, været foregangsmand, en vedholdende ildsjæl

med tro på og tillid til, at det nok skulle lykkes en dag.

Hallen er et lokalt symbol på, at det (næsten) umulige kan lade sig gøre, hvis man bliver ved og står sammen om et fælles mål. Fejø Hallen har opnået økonomisk støtte fra diverse fonde, men ikke fra Fejøs hjemkommune.

Anne Moloney, Fejø

✱

Ø-POSTEN

Nyheder fra S sammenslutningen af Danske Småøer. ISSN-0105-4325.

Ø-Postens spalter er åbne for alle; artiklerne er ikke nødvendigvis udtryk for S sammenslutningen af Danske Småøers holdninger.

Indsendte artikler bedes ikke overstige 1500 anslag.

Redaktion: S sammenslutningens bestyrelse

Henry Larsen, Sejerø, ansv.h. 59 59 01 67
Dorthe Winther, Omø 58 19 91 80
Mimi Jespersen, Drejø 62 21 93 87
Jørgen Overgaard, Hjørnø 75 68 34 73
Holger Lundgaard, Fur 97 59 32 19
Birgitte Svendsen, Hjortø 62 21 16 61
Jacob H. Lund, Agersø 58 19 80 49
Ove Axelsen, Egholm 98 17 49 69
Redaktør: Claus Jensen
Layout: Erik Steenstrup Dyhr
Foto: Claus Jensen, Dorthe Winther, Skattekisten, Silke Vanselow, Jakob Skov Hansen, Rany Klingenberg

Ø-Posten udgives med tilskud fra Skov-og Naturstyrelsen og EU's Strukturfonde.
Annoncer: 4,00 kr. pr. sp.mm.
Tryk: Lito Tryk Svendborg
Oplag: 3000
Redaktionen afsluttet 11. december, 2006
Abonnement: 100 kr. pr. kalenderår.
Ø-Posten:
S sammenslutningen af Danske Småøer
Strynø Brovej 12, 5900 Rudkøbing
Tlf. 6251 3993 Fax. 6251 3996
E-mail: sekretariatet@danske-smaaoer.dk
Internet: www.danske-smaaoer.dk

Sammenslutningen

af Danske Småøer